

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОХИРУУЛАГЧ АГЕНТЛАГ
ҮНДЭСНИЙ ХӨГЖЛИЙН ГАЗАР

А А А А
А А А А
ТУСГАСАН БАЙДАЛ
А А А А А А
Аүн шинжилгээ

Тайлан III

УЛААНБААТАР ХОТ
2020 он

ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОХИРУУЛАГЧ АГЕНТЛАГ
ҮНДЭСНИЙ ХӨГЖЛИЙН ГАЗАР

САЛБАРЫН БОДЛОГОД ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ЗОРИЛГЫГ ТУСГАСАН БАЙДАЛ

*Эрүүл мэнд болон эрчим хүчний салбарын бодлогод
хийсэн дүн шинжилгээ*

ТАЙЛАН **3**

УЛААНБААТАР ХОТ
2020 он

Энэхүү тайланг Азийн хөгжлийн банк (АХБ)-ны "Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчны зорилгыг Ази-Номхон далайн бүс нутгийн улс орнуудад хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх төсөл (ТА-9245)"-ийн хүрээнд Монгол Улсын Үндэсний хөгжлийн газраас эрхлэн боловсруулав.

Уг тайланг мэдлэг олгох болон ашгийн бус зорилгоор бүтэн эсхүл хэсэгчилсэн байдлаар ашиглаж болно. Чингэхдээ зохиогчдоос тусгай зөвшөөрөл авах шаардлагагүй боловч эх сурвалжийг зайлшгүй дурдах шаардлагатай.

Тайлангийн агуулга, мэдээлэл нь Монгол Улсын Засгийн газрын албан ёсны байр суурийг илэрхийлээгүй болно.

Удирдан чиглүүлж, хянан тохиолдуулсан:

Үндэсний хөгжлийн газрын Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын дарга Ж.Должинсүрэн
Үндэсний хөгжлийн газрын Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын ахлах мэргэжилтэн С.Сюзанна

Зөвлөхүүд:

Шинжлэх ухааны академийн Газарзүй-геоэкологийн хүрээлэнгийн салбарын дарга,
доктор М.Алтанбагана
Шведийн Вант Улс дахь "Outcome Consulting" ХХК-ийн захирал, доктор Горан Нилсон Ахберг
(Goran Nilsson Axberg)
Монголбанкны Эдийн засгийн судалгаа, сургалтын хүрээлэнгийн ахлах эдийн засагч,
магистр Д.Цэнддорж

Хэвлэлд бэлтгэсэн:

Үндэсний хөгжлийн газрын Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн газрын мэргэжилтэн Р.Сийлэн

Энэхүү тайланг боловсруулахад дэмжлэг үзүүлсэн Эмма Марсден (АХБ), Тая Концепцион (АХБ), Р.Болор (төслийн үндэсний зохицуулагч) нарт гүн талархал илэрхийлье.

Холбоо барих:

Үндэсний хөгжлийн газар
Монгол Улс, Улаанбаатар хот 15160
Чингэлтэй дүүрэг, Нэгдсэн Үндэстний Гудамж 5/1
Цахим хуудас: www.nda.gov.mn
Утас: 976-51-263333

АГУУЛГА

ТОВЧИЛСОН ҮГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1. АРГА ХЭРЭГСЭЛ БОЛОВСРУУЛСАН ТУХАЙ

1.1. Арга хэрэгсэл сонгох шалгуур.....	7
1.2. Одоогоор хэрэглэгдэж байгаа арга хэрэгслийг судалсан тухай	7
1.3. Судалгааны үр дүнд үндэслэн арга хэрэгсэл шинээр боловсруулах нь	11
1.4. Арга хэрэгслийг хэрэглэх нь.....	14
1.5. Чанарын шинжилгээний үр дүнд тайлал хийх, дүгнэлт өгөх заавар	14

2. АРГА ХЭРЭГСЛИЙГ АШИГЛАН САЛБАРЫН БОДЛОГОД ХИЙСЭН ШИНЖИЛГЭЭ

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

ТОВЧИЛСОН ҮГ

ЗГ	Засгийн газар
НҮБ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага
ТББ	Төрийн бус байгууллага
ТХЗ	Тогтвортой хөгжлийн зорилго
МУТХҮБ-2030	Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030
ҮХГ	Үндэсний хөгжлийн газар

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

НҮБ-ын бүх гишүүн орнуудын 2015 онд хамтран «Даян дэлхийн тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөр-2030»-ийг батламжилсан бөгөөд энэ нь хүн төрөлхтний өнөөгийн болон болон ирээдүй хойч үеийн энх тайван, хөгжил цэцэглэлтийн төлөөх эв санааны нэгдлийн илрэл юм. Энэхүү хөтөлбөрийн хүрээнд 2030 он гэхэд дэлхий нийтээр ядуурлыг эцэс болгох, өлсгөлөнг үгүй хийх, эх дэлхийгээ хамгаалах, шударга ёсыг түгээн дэлгэрүүлэх, тэгш бус байдлыг арилгах, хөгжил цэцэглэлтэд хүрэх 169 зорилт, 244 шалгуур үзүүлэлт бүхий тогтвортой хөгжлийн төлөөх 17 зорилгыг дэвшүүлсэн билээ.

Монгол Улсын Их Хурал 2016 онд «Монгол Улсын Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030» (МУТХҮБ-2030)-ыг дээрх 17 зорилготой уялдуулан баталснаар үндэснийхээ урт хугацааны бодлогод Тогтвортой хөгжлийн зорилго (ТХЗ)-ын үзэл санааг тусгасан анхдагч улс орны нэг болсон төдийгүй ТХЗ-ыг нутагшуулах ажлын эхлэлийг тавьсан юм. Үүний сацуу «Монгол Улсын Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хууль» 2016 онд хүчин төгөлдөр болсон нь бодлого төлөвлөлтийн болон институцийн цогц механизмыг хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчны үндэс суурийг бүрдүүлсэн түүхэн ач холбогдол бүхий үйл явдал байв.

Үндэсний хөгжлийн газар (ҮХГ) нь ТХЗ-ыг хөгжлийн бодлогод тусган нутагшуулах ажлыг чиглүүлэх үүрэгтэй Засгийн газрын тохируулагч байгууллага юм. Чингэхдээ ТХЗ хоорондын уялдаа хамаарлыг алдагдуулалгүй, нэгдмэл байдлыг нь хадгалан, хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн үйл явцаар дамжуулан аливаа бодлогод тусгахыг эрмэлздэг. Үүнийг эш болгон ҮХГ-аас бодлогын уялдаа холбоог үнэлэх матрицад суурилсан арга хэрэгслийг боловсруулж Засгийн газраар батлуулах зэргээр бодлого төлөвлөгчдөд нэн шаардлагатай арга зүй, аргачлалыг боловсруулж, түгээн дэлгэрүүлэхээр ажиллаж байна. Тухайлбал «ТХЗ-ын хэрэгжилтийн Монгол Улсын Үндэсний сайн дурын илтгэл 2019»-д систем шинжилгээний аргыг ашиглан хөгжлийн тулгамдсан асуудлын нэг болох агаарын бохирдолд шинжилгээ хийсэн нь салбар дамнасан бусад асуудлыг шийдвэрлэхэд ашиглаж болохуйц жишиг загвар болсон юм.

Ийнхүү тодорхой арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байгаа ч салбарын яам, агентлагууд нь байгаль орчин, эдийн засаг, нийгэм гэсэн хөгжлийн гурван тулгуурыг салангид авч үзэх, уялдаа холбоонд нь бус өөрсдийн хариуцсан асуудал чиг үүргийн хүрээнд салгах нь түгээмэл байна. Үүний нэг илрэл нь байгаль орчны салбарын бодлогын зорилтуудтай уялдаа холбоо сул эдийн засаг, нийгмийн салбарын өнөөгийн бодлогын нөхцөл байдал юм. Тиймээс бодлого боловсруулагчдад зориулан эдийн засаг, нийгмийн салбарын бодлогод байгаль орчинтой холбоотой тогтвортой хөгжлийн зорилгыг уялдуулан тусгах боломжийг бүрдүүлсэн арга хэрэгсэл болон аргачилсан зааврыг боловсруулан хүртээл болгох нь чухал юм.

ҮХГ-аас АХБ-ны дэмжлэгтэйгээр хэрэгжүүлж буй «Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчны зорилгыг Ази-Номхон далайн бүс нутгийн орнуудад хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх» төслийн хүрээнд байгаль орчинтой холбоотой ТХЗ-ыг нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогыг боловсруулах шатанд нь уялдуулахад ашиглах бодлого, төлөвлөлтийн чанарын шинжилгээний хялбар арга хэрэгслийг боловсруулахыг зорьсон. Энэ ажлыг үе шаттайгаар

гүйцэтгэж, үр дүнг нь дараах гурван тайланд нийтэллээ.

Тайлан 1. Эдийн засаг, нийгэм, байгаль орчны тогтвортой хөгжлийг хангахтай холбоотой арга хэрэгслийн шинжилгээ

Тайлан 2. Эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн бодлого төлөвлөлтөд тогтвортой хөгжлийн байгаль орчны зорилгыг тусгахад ашиглах арга хэрэгсэл

Тайлан 3. Салбарын бодлогод тогтвортой хөгжлийн байгаль орчны зорилгыг тусгасан байдал *(Эрүүл мэнд болон эрчим хүчний салбарын бодлогод хийсэн дүн шинжилгээ)*

Төслийн хүрээнд боловсруулагдах энэхүү тайлангийн зорилго нь шинээр боловсруулж буй нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн бодлогын зорилтуудыг байгаль орчны тогтвортой хөгжлийн зорилтуудтай уялдуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх явдал юм. Үүний зэрэгцээ, арга хэрэгслийн тусламжтайгаар талуудын дунд зөвшилцөл, нэгдсэн ойлголт бий болгох явдал юм.

Энэхүү гуравдугаар тайланд Монгол Улсын нийгэм, эдийн засгийн бодлого төлөвлөлтөд Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилго, зорилтуудыг уялдуулан тусгахад ашиглах арга хэрэгслийн дагуу эдийн засгийн салбарыг төлөөлүүлж Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого, нийгмийн салбарыг төлөөлүүлж Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлогын баримт бичгүүдэд чанарын дүн шинжилгээ хийсэн үр дүнг толилуулж байна.

1. АРГА ХЭРЭГСЭЛ БОЛОВСРУУЛСАН ТУХАЙ

1.1. Арга хэрэгсэл сонгох шалгуур

Энэхүү тайланд өгүүлсэн арга хэрэгсэл нь салбарын бодлогын баримт бичгийн байгаль орчинд үзүүлэх үр нөлөөг бодлого төлөвлөлтийн шатанд чанарын шинжилгээний арга хэрэгсэл байх бөгөөд ҮХГ зэрэг бодлого төлөвлөлтийн чиглэлээр ажилладаг төрийн захиргааны байгууллагуудад зориулагдсан болно. Энэ арга хэрэгслийг мөн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй бодлогын баримт бичгүүдийг үнэлэхэд ашиглах боломжтой.

Шинжилгээний үр дүнгээс тухайн баримт бичигт Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилго, зорилтыг хэрхэн уялдуулан тусгасан байдал харагдах юм. Үр дүнд үндэслэн холбогдох бодлогын төслийг цааш нь батлах эсэхийг тодорхойлж, сайжруулах шаардлагатай бодлогын зорилтыг тодорхойлох боломжтой болох юм.

Арга хэрэгслийг боловсруулах явцад дараах зургаан шалгуурыг харгалзан үзсэн. Үүнд:

1. Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчны зорилгын хэрэгжилтийг сайжруулахад чиглэсэн байх,
2. Үндэсний бодлогод байгаль орчны эн тэргүүний асуудлыг тусгахад ашиглах,
3. Бодлого боловсруулах шатанд ашиглах,
4. Байгаль орчны мэргэжлийн бус хүн ашиглах боломжтой, хэрэглэхэд хялбар байх,
5. Байгаль орчны талаарх бүх шатны ойлголтыг дээшлүүлэхэд дэмжлэг болох,
6. Төрийн бус бусад оролцогч талууд хэрэглэх боломжтой байх.

1.2. Одоогоор хэрэглэгдэж байгаа арга хэрэгслийг судалсан тухай

Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилго, зорилтуудыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой ашигладаг арга хэрэгслийн тойм судалгаа (Тайлан 1)-нд үндэслэн дээрх зургаан шалгуурыг хангах Бутан Улсын үндэсний нийт аз жаргал (GNH)-ын бодлого төлөвлөлтийн чанарын шинжилгээний арга хэрэгсэл болон Ногоон хөгжлийн шалгуур үзүүлэлтээр бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт чанарын шинжилгээ хийх (filtration analysis) арга хэрэгслийг тодорхойлсон. Эдгээр хоёр хэрэгслийн давуу талуудыг нэгтгэн, сул талыг шийдвэрлэх зорилгоор шинэ хэрэгслийн саналыг боловсруулсан. Арга хэрэгслүүдийн товч тайлбарыг дараах байдлаар харуулав.

САНАЛ 1: G27 "Бутан Улсын үндэсний нийт аз жаргал (GNH)"-ын бодлого төлөвлөлтийн чанарын шинжилгээний арга хэрэгсэл

Хэрэглээ: Энэхүү арга хэрэгсэл нь тухайн бодлогын баримт бичиг батлагдсанаар нийгмийн аз жаргал, сайн сайханд хэрхэн нөлөөлөхийг оноогоор илэрхийлж харуулна. Нийгмийн аз жаргалд сөргөөр нөлөөлж буй тохиолдолд нэмэлтээр эерэг нөлөөтэй зорилтуудыг тодорхойлж сөрөг үзүүлэлтүүдийг нөхөх шаардлагатай юм. Бодлогыг батламжлах босго оноо нь "0" гэсэн тоон утга байна.

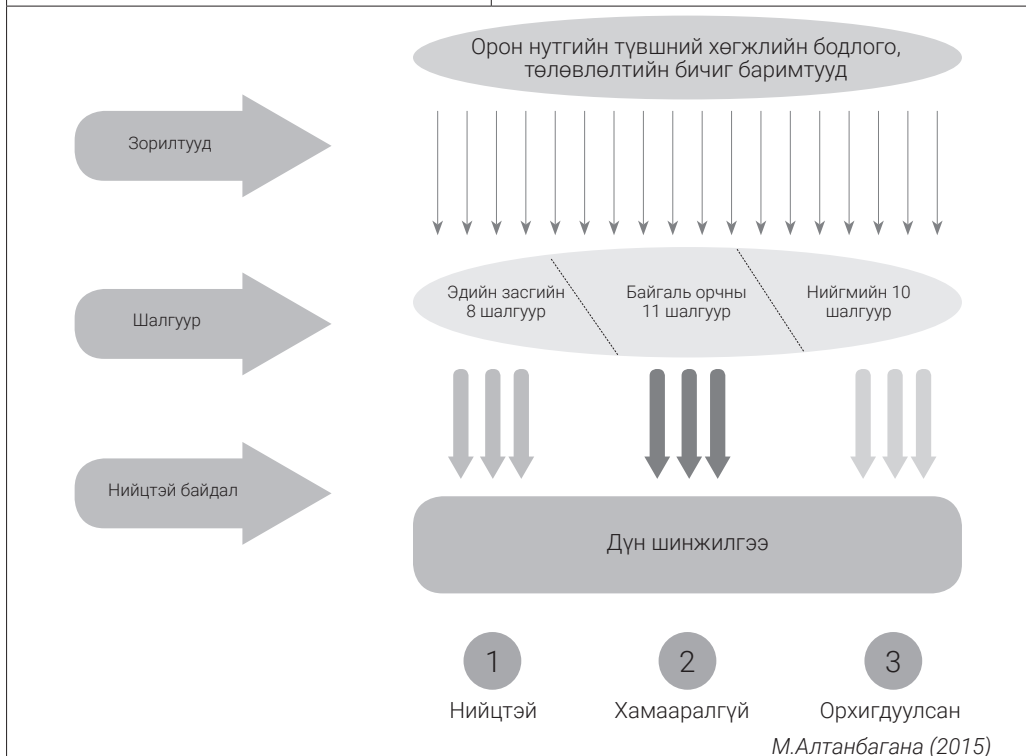
Давуу тал:	Сул тал:
<ul style="list-style-type: none"> • Бодлого төлөвлөлтийн чанарын шинжилгээнд ашигладаг • Энгийн • Хэрэглэхэд хялбар 	<ul style="list-style-type: none"> • Бодлогын баримт бичгийг зөвхөн бүхэлд нь шинжилдэг • Орхигдуулсан ТХЗ-ын зорилтыг харуулах боломжгүй • Бодлогын баримт бичгийн зорилтууд өөр өөр нөлөөтэй бол үнэлэхэд төвөгтэй

1. Stress			
Will increase levels of stress in the population	Do not know the effects on levels of stress in the population	Will not have any appreciable effects on levels of stress in the population	Will decrease levels of stress in the population
1	2	3	4
2. Culture			
Will decrease the opportunity for people to learn about or participate in cultural practices and traditions	Do not know the effect on opportunity to learn about or participate in cultural practices and traditions	Will have no effect on opportunity to learn about or participate in cultural practices and traditions	Will increase opportunity to learn about or participate in cultural practices and traditions.
1	2	3	4
3. Physical exercise			
Will discourage physical exercise	Not sure if it will discourage physical exercise	Will not discourage physical exercise	Will encourage physical exercise
1	2	3	4

САНАЛ 2: Шүүлтүүрийн шинжилгээний аргачлал¹ буюу filtration analysis. Энэхүү аргачлал нь үндэсний болон салбарын, аймаг орон нутгийн түвшинд хэрэгжүүлж буй бодлого, хөтөлбөрийн баримт бичгүүдэд Монголын нөхцөлд тодорхойлсон Ногоон хөгжлийн шалгуур үзүүлэлтийн дагуу чанарын шинжилгээ хийж, Ногоон хөгжлийн бодлоготой нийцтэй байдлын үнэлгээ хийх судалгааны ажлын хүрээнд боловсруулагдсан.

Хэрэглээ: Энэхүү хэрэгсэл нь бодлогын зорилт, арга хэмжээг ногоон хөгжлийн шалгуур үзүүлэлтээр шүүж гурав ангилдаг: (i) нийцтэй (ii) хамааралгүй, (iii) орхигдуулсан бөгөөд бодлогын баримт бичгийг зорилтуудын түвшинд төдийгүй бүхэлд нь хэрхэн сайжруулах талаарх арга замыг харуулдаг. Гэсэн хэдий ч бодлогын баримт бичгийг батлах эсэх талаар шийдвэр гаргахад ашиглах ямар нэгэн босго байхгүй.

Давуу тал:	Сул тал:
<ul style="list-style-type: none"> • Бүс нутгийн түвшинд, ногоон хөгжлийн шалгуур үзүүлэлтээр Монгол Улсад туршиж үзсэн • Зорилтуудын түвшинд бодлогыг шинжлэх боломжтой • Бодлогын зорилтуудад тусгагдаагүй байгаль орчны асуудлыг илрүүлэх боломжтой 	<ul style="list-style-type: none"> • Бодлогын баримт бичгийг батлах эсэх талаар шийдвэр гаргах ямар нэгэн босго утга байхгүй • Бодлогын төсөлд туссан зорилтуудын байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг харуулахгүй.

¹ М.Алтанбагана (2015)

САНАЛ 3: Бутаны чанарын шинжилгээ + Шүүлтүүрийн шинжилгээ. Арга хэрэгсэлд дээрх арга хэрэгслүүдийн дутагдлыг арилган давуу талыг авч үлдэхийг зорьсон.

Хэрэглээ: Энэ хэрэгсэлд Бутаны арга хэрэгслийн онооны системийг ашиглах бөгөөд ТХЗ-ын холбогдох зорилтуудыг асуулга хэлбэрт оруулж шалгуур болгон асууна. Бодлогын баримт бичгийг батлах эсэх талаар шийдвэр гаргах босго утга байж болох бөгөөд байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй байдлаар тодорхойлж болно.

Давуу тал:	Сул тал:
<ul style="list-style-type: none"> Бодлогын баримт бичгийг батлах эсэх талаар шийдвэр гаргах босго утгатай Орхигдуулсан ТХЗ-ыг харуулах боломжтой Бодлогын хэдэн зорилт тухайн ТХЗ-ын зорилтод чиглэж байгааг харуулах боломжтой 	<ul style="list-style-type: none"> Бодлогын төслийн аль зорилтуудад өөрчлөлт хийх шаардлагатайг хэлэх боломжгүй Өмнөх саналуудтай харьцуулан ашиглахад илүү төвөгтэй болно

Байгаль орчны зорилтуудыг уялдуулсан байдалд өгөх оноо						
№	ТХЗ	Сөрөг	Мэдэхгүй	Нөлөөгүй	Эерэг	Холбогдолтой зорилтуудын тоо
		1	2	3	4	
1	2.4					x_i
2	2.5					
3	3.9					
...	...					
N	...					
НИЙТ						

Эдгээр гурван арга хэрэгсэл нь дээр дурдсан зургаан шалгуурыг хангаж байгаа ч өөр өөрсдийн давуу болон сул талуудтай байна. Тэдгээр давуу талыг нэгтгэн сул талуудыг нь засаж, шинээр боловсруулсан арга хэрэгсэл (Санал 2, Тайлан 2)-д дараах үзүүлэлтүүдийг багтаахыг зорьсон. Үүнд:

- Төрийн захиргааны байгууллага нь боловсруулж буй бодлогын баримт бичгийн зорилтын түвшинд шинжилгээ хийж, баримт бичигт бүхэлд нь дүгнэлт гаргахад тохиромжтой (босго оноотой) байх;
- Сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхүйц бодлогын зорилтуудад сөрөг утгатай оноо ногдуулах системтэй байх;
- Тухайн бодлогын баримт бичиг нь бүхэлдээ бодлогын орчинд сөрөг нөлөө үзүүлэхүйц бол сайжруулах шаардлагатай зорилтуудыг харуулах боломжтой байх;
- Байгаль орчинд сөрөг болон эерэг байдлаар нөлөөлж буй бодлогын зорилтуудыг тус тусад ялгах, түүнчлэн тухайн бодлогын зорилтын байгаль орчны асуудалд сөрөг болон эергээр нөлөөлж байгаа үзүүлэлтүүдийг харуулах боломжтой байх.
- Арга хэрэгслийг төрийн байгууллагын бодлого боловсруулагчдад зориулан боловсруулсан боловч хоёрдогч хэрэглэгч болох тухайн бодлогын баримт бичгийг боловсруулах явцад санал өгөх бусад яам, агентлагийн албан хаагчид, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллага (ТББ) болон бусад оролцогч талууд байж болох.

1.3. Судалгааны үр дүнд үндэслэн арга хэрэгсэл шинээр боловсруулах нь

Товч тайлбар

Тайлан 1-ийн хүрээнд гарсан гурван арга хэрэгслийн үр дүнд Эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн бодлого төлөвлөлтөд Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчны зорилгыг тусгахад ашиглах арга хэрэгслийг боловсруулсан (Тайлан 2). Тус арга хэрэгслийг хүснэгт (матриц)-эд оноо оруулах үйлдэлтэй байхаар томъёолсон. Арга хэрэгслийн үндсэн хэсэг нь байгаль орчны асуудлыг агуулсан ТХЗ-ын үндэсний шалгуур үзүүлэлтийн төсөлд үндэслэн боловсруулсан 48 асуулт байна.

Хүснэгт 1. Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудыг эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн бодлого төлөвлөлтөд уялдуулан тусгахад ашиглах арга хэрэгсэл

№	ТХЗ-ын зорилт	АСУУЛТ	Бодлогын баримт бичгийн төсөл дэх зорилт						Нийлбэр оноо
			1	2	3	4	5	...	
1	2.4	Бүтээмжтэй, тогтвортой хөдөө аж ахуйн газар нутгийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
2	2.5	Устах эрсдэлтэй нутгийн үүлдрийн цөм сүргийг өсгөж, үржлийн чанарыг сайжруулахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
3	3.9	Аюултай химийн бодис, агаар, ус, хөрсний бохирдол, халдвараас шалтгаалсан өвчлөлт, нас баралтыг бууруулахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
4	4.7	Бүх шатны боловсролын тогтолцоонд тогтвортой хөгжлийн боловсролыг тусгахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
5	6.1	Баталгаат ундны усаар хангагдсан хүн амын тоог нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
6	6.2	Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ариун цэврийн байгууламжаар хангагдсан хүн амын тоог нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
7	6.3	Хаягдал усыг цэвэрлэж, дахин болон эргүүлэн ашиглах усны хэмжээг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
8	6.4	Усны хэрэглээний үр ашгийг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
9	6.5	Усны нөөцийн нэгдсэн менежмент (УННМ)-ийн төлөвлөгөөний зорилтуудад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
10	6.6	Усны эх, ой, голын татам, намагшсан газар, нуур, гол мөрөн, уст давхаргыг хамгаалах, сэргээхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
11	6.A	Ус хангамж, ариун цэврийн байгууламж, ус хураах, цэвэршүүлэх, бохир усыг цэвэрлэх, усны үр ашгийг нэмэгдүүлэхэд холбоотой хөгжлийн тусламжийг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
12	6.B	Ус хангамж болон ариун цэврийн байгууламжийн менежментийг боловсронгуй болгох чиглэлээр орон нутаг, талуудын оролцоог дэмжих, бэхжүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
13	7.1	Цахилгаан эрчим хүчээр хангагдсан хүн амын тоог нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
14	7.2	Эрчим хүчний хэрэглээнд сэргээгдэх эрчим хүчний эзлэх хувийг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
15	7.3	Эрчим хүчний үр ашиг, хэмнэлтийг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
16	8.9	Аялал жуулчлалын салбарын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувийг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
17	9.4	ДНБ-нд ногдох нүүрсстөрөгчийн ялгарлын хэмжээг бууруулахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
18	11.3	Ногоон хот, суурин газрыг хөгжүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
19	11.4	Дэлхийн соёлын болон байгалийн өвийг хадгалан хамгаалахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
20	11.6	Хот, суурин газрын орчны бохирдол (агаар, ус, хөрс)-ыг бууруулахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
21	11.7	Нийтийн хэрэгцээний, тусгай зориулалтын ногоон байгууламжийн талбайг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
22	11.A	Тогтвортой, ногоон хот, суурин газар амьдарч байгаа хүн амын тоог нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
23	11.B	Хот, суурины гамшгийн эрсдэлийг бууруулах Үндэсний зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
24	12.1	Тогтвортой хэрэглээ, үйлдвэрлэлийг дэмжихэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							
25	12.2	Байгалийн нөөц, баялгийг үр ашигтай ашиглахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?							

26	12.3	Үйлдвэрлэл, худалдаа, хэрэглээний түвшинд хүнсний хаягдлыг бууруулахад ямар нөлөө үзүүлэх бэ?																					
27	12.4	Нэг хүнд ногдох аюултай хог хаягдлыг бууруулах болон устгасан хог хаягдлын эзлэх хувийн нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
28	12.5	Дахин боловсруулсан, ашигласан хог хаягдлын эзлэх хувийг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
29	12.6	Тогтвортой байдлын тайлан гаргадаг компаниудын тоог нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
30	12.7	Тогтвортой байдалд чиглэсэн төрийн худалдан авах ажиллагааг дэмжихэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
31	12.8	Тогтвортой хөгжил, байгаль дэлхийтэйгээ зохицон амьдрах талаар мэдлэг, мэдээлэлтэй хүн амын тоог нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
32	12.A	Байгаль орчинд ээлтэй технологи, үйлдвэрлэл, тогтвортой хэрэглээнд зориулсан судалгаа, хөгжлийн тусламжийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
33	12.C	Хатуу түлш (нүүрс, мод) -ний хэрэглээ, үйлдвэрлэлд төрөөс үзүүлэх татаас/дэмжлэгийг зохистой түвшинд хүргэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
34	13.1	Уур амьсгалын өөрчлөлттэй холбоотой аюул, байгалийн гамшгийг даван туулах, тэдгээрт дасан зохицох чадавхыг бэхжүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
35	13.3	Бүх шатны боловсролын сургалтын хөтөлбөрт уур амьсгалын өөрчлөлт, гамшгийг бууруулах, дасан зохицох, урьдчилан сэргийлэх талаарх агуулга тусгасан хөтөлбөрийн тоог нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх бэ?																					
36	14.4	Загасны нөөцийг тогтвортой түвшинд хадгалахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
37	15.1	Ойгоор бүрхэгдсэн, тусгай хамгаалалтад авсан газрын хэмжээг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх бэ?																					
38	15.2	Ойг нөхөн сэргээх, зохистой ашиглах, хамгаалахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
39	15.3	Цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
40	15.4	Өндөр уулын бүсийн экосистем (биологийн олон янз байдал хамаарна)-ыг хамгаалахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
41	15.5	Биологийн олон янз байдлын хомсдол, амьдрах орчны доройтлыг зогсооход ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
42	15.6	Генетик нөөцийн ашгийг шударга, эрх тэгш хуваарилах, зохистой ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
43	15.7	Ургамлын болон амьтны аймгийн хамгаалагдсан төрөл зүйлийг хууль бусаар агнах, зэрлэг ан амьтдын худалдааг багасгахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
44	15.8	Хуурай газар, усны экосистемд харь зүйл нэвтрэх боломж, сөрөг үр дагаврыг бууруулах, сэргийлэх арга хэмжээ авахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
45	15.9	Экосистем, биологийн олон янз байдлын үнэ цэнийг хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн тооцоонд тусгахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
46	15.A	Биологийн олон янз байдал, экосистемийг хамгаалах, тогтвортой ашиглахад зориулсан санхүүгийн эх үүсвэр, хөрөнгө бүрдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
47	15.B	Ойн нөөцийг тогтвортой ашиглах, хамгаалахад чиглэсэн хөгжлийн тусламжийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
48	15.C	Ургамал, амьтны хууль бус бэлтгэл, ашиглалт, тээвэрлэлтийг бууруулахад ямар нөлөө үзүүлэх вэ?																					
Нийлбэр оноо																							Бүгд оноо

1.4. Арга хэрэгслийг хэрэглэх нь

Аливаа салбарын хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төсөлд тусгагдсан зорилтын Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудтай уялдсан байдалд чанарын шинжилгээ хийж, үнэлэх шаардлагатай. Энэхүү төслийн хүрээнд бэлтгэсэн Тайлан 2-т арга хэрэгсэл болон аргачилсан зааврыг тодорхой тайлбарлан оруулсан болно.

Энэхүү арга хэрэгслийг ашиглан дүн шинжилгээг дараах байдлаар хийнэ. Үүнд:

- Бодлогын баримт бичгийн төсөлд тусгагдсан зорилтуудыг хүснэгтэд байрлуулна;
- Бодлого боловсруулагч нь арга хэрэгслийг ашиглан олон талын оролцоотой дүн шинжилгээ хийнэ;
- Цэвэр дүнгээр байгаль орчинд эерэг нөлөө үзүүлэхүйц дүн гарсан тохиолдолд тухайн бодлогын баримт бичгийн төслийг батлуулах шатанд хүлээн авна;
- Хэрвээ цэвэр дүнгээр сөрөг нөлөө үзүүлэхүйц дүн гарсан бол бодлого боловсруулагч бодлогын зорилтуудад тодотгол хийж өөрчлөх шаардлагатай;
- Шинжилгээнээс гарсан үр дүнг талуудад танилцуулж тэдний саналыг хүлээн авна;
- Бодлого боловсруулагчийн зүгээс холбогдох саналын дагуу зохих өөрчлөлтийг оруулна;
- Эцэст нь бодлогын баримт бичгийг батлуулах шатанд шилжүүлнэ.

Хүснэгт 1-ийг ашиглан бодлогын баримт бичгийн төслийн зорилтод -2, -1, 0, 1, 2 гэсэн таван шатлалтай онооноос аль тохирохыг нь өгнө. Хүснэгт 2-т тайлбарласан.

Хүснэгт 2. Онооны тайлбар

Чанарын оноо	Тайлбар	
"+2"	Шууд эерэг нөлөөтэй	Асуулгын дагуу бодлогын зорилт нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтод эергээр шууд нөлөөлөх бол "+2" оноо өгнө.
"+1"	Дам эерэг нөлөөтэй	Асуулгын дагуу бодлогын зорилт нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтод эергээр дам байдлаар нөлөөлөх бол "+1" гэсэн оноо өгнө.
"0"	Нөлөөгүй (Хамааралгүй)	Асуулгын дагуу бодлогын зорилт нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтод ямар нэгэн нөлөөгүй, хамааралгүй бол "0" гэсэн оноо өгнө.
"-1"	Дам сөрөг нөлөөтэй	Асуулгын дагуу бодлогын зорилт нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтод сөргөөр дам байдлаар нөлөөлөх бол "-1" гэсэн оноо өгнө.
"-2"	Шууд сөрөг нөлөөтэй	Асуулгын дагуу бодлогын зорилт нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтод сөргөөр шууд нөлөөлөх бол "-2" гэсэн оноо өгнө.

1.5. Чанарын шинжилгээний үр дүнд тайлал хийх, дүгнэлт өгөх заавар

Арга хэрэгслийг ашиглан дараах 3 түвшинд чанарын үнэлгээ хийнэ.

1. Хэвтээ тэнхлэгийн дагуух Нийлбэр онооны тайлал (Тайлан 2, Зураг 1, Талбар 5)

Энэхүү нийлбэр оноо нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтын агуулгаар бэлтгэсэн 48 шалгуур асуулт бүрийн мөрийн дагуух онооны нийлбэр дүн юм. Уг оноо нь бодлогын баримт бичгийн төсөл дэх зорилт тус бүр нь ТХЗ-ын аливаа зорилт ямар нөлөө үзүүлэхийг харуулна.

Хүснэгт 3. Хэвтээ тэнхлэгийн дагуух нийлбэр онооны дүнд тайлал хийх, дүгнэлт өгөх заавар

Хэвтээ тэнхлэгийн Нийлбэр онооны дүн	Үр дүнд тайлал хийх, дүгнэлт өгөх заавар
“Эерэг” утгатай гарсан бол	Шалгуур асуултаар илэрхийлэгдэх Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчны тухайн зорилт нь агуулгын хувьд бодлогын баримт бичгийн ихэнх зорилттой уялдаж байна гэсэн гаргалгааг хийж болно. Нийлбэр дүн эерэг гарсан хэдий ч аль нэг бодлогын зорилт сөрөг утга авсан бол тухайн бодлогын зорилтыг холбогдох Тогтвортой хөгжлийн зорилгын зорилттой уялдуулан сайжруулах нь зүйтэй юм.
“0” утгатай гарсан бол	Тухайн асуултын хувьд сөрөг утга авсан бодлогын зорилтыг холбогдох Тогтвортой хөгжлийн зорилттой уялдуулан сайжруулах нь зүйтэй юм.
Бүх утга нь “0” бөгөөд нийлбэр дүн нь “0” бол	Бодлогын баримт бичгийн төслийн хүрээнд дэвшүүлж буй бодлогын зорилт бүрийн утга “0” буюу нийлбэр оноо нь “0” утгатай гарсан. Энэ тохиолдолд, тухайн шалгуур асуултаар илэрхийлэгдэх Тогтвортой хөгжлийн тухайн зорилтын гол агуулга (санаа) нь тухайн бодлогын зорилтуудад ямар нэгэн нөлөөгүй буюу хамааралгүй гэж үзнэ.
“Сөрөг” утгатай гарсан бол	Бодлогын баримт бичгийн төслийн ихэнх зорилтууд нь Тогтвортой хөгжлийн зорилтод сөрөг нөлөө үзүүлэхээр байна. Энэ тохиолдолд, тухайн бодлогын зорилтыг эргэн харж, нийцүүлэн засварлах шаардлагатай гэсэн гаргалгааг хийнэ.

2. Босоо тэнхлэгийн дагуух нийлбэр онооны тайлал (Тайлан 2, Зураг 1, Талбар 6)

Энэхүү нийлбэр оноо нь бодлогын баримт бичгийн төслийн зорилт бүрийн баганын дагуух онооны нийлбэр дүн юм. Уг оноо нь бодлогын баримт бичгийн төсөл дэх аливаа зорилт нь ТХЗ-ын зорилтуудад ямар нөлөө үзүүлэхийг харуулна.

Хүснэгт 4. Босоо тэнхлэгийн нийлбэр онооны дүнд тайлал хийх, дүгнэлт өгөх заавар

Босоо тэнхлэгийн Нийлбэр онооны дүн	Үр дүнд тайлал хийх, дүгнэлт өгөх заавар
“Эерэг” утгатай гарсан бол	Бодлогын тухайн зорилт Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтод эерэг нөлөө үзүүлэхээр томъёологдсон (төлөвлөгдсөн) байна. Энэ тохиолдолд, тухайн бодлогын зорилт нь Тогтвортой хөгжлийн зорилттой уялдаж байна гэсэн гаргалгааг хийнэ. Хэдийгээр нийлбэр дүн эерэг гарсан ч аль нэг асуултын хувьд сөрөг утга авсан бол бодлогын зорилтыг Тогтвортой хөгжлийн зорилттой уялдуулан сайжруулах нь зүйтэй юм.
“0” утгатай гарсан бол	Сөрөг утга авсан бодлогын зорилтыг асуулгын дагуух Тогтвортой хөгжлийн зорилттой уялдуулан сайжруулах нь зүйтэй юм.

Бүх утга нь “0” бөгөөд нийлбэр дүн нь “0” бол	Бодлогын баримт бичгийн зорилт нь Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудтай ямар нэгэн нөлөө үзүүлэхгүй буюу хамааралгүй гэж үзнэ.
“Сөрөг” утгатай гарсан бол	Тухайн бодлогын зорилт Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудад сөрөг нөлөө үзүүлэхээр томъёологдсон (төлөвлөгдсөн) байна. Энэ тохиолдолд, сөрөг үнэлгээ авсан бодлогын зорилтуудыг Тогтвортой хөгжлийн зорилттой уялдахгүй байна гэж үзээд эргэн харж, нийцүүлэх шаардлагатай гэсэн гаргалгааг хийнэ.

3. Бүгд онооны тайлал (Тайлан 2, Зураг 1, Талбар 7)

Бүгд оноог тухайн хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төслийг бүхэлд нь үнэлж, дүгнэлт өгөхөд ашиглана. Бүгд оноо нь Тайлан 2-ын Зураг 1-т байгаа Талбар 5 болон Талбар 6-т заасны нийлбэр дүн юм.

Хүснэгт 5. Бүгд онооны үр дүнд тайлал хийх, дүгнэлт өгөх заавар

Бүгд онооны дүн	Үр дүнд тайлал хийх, дүгнэлт өгөх заавар
“Эерэг” утгатай гарсан бол	Хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төслийн хүрээнд дэвшүүлсэн бодлогын зорилтуудыг 48 шалгуур асуулт бүрээр асуух замаар чанарын оноо өгч, нэгдсэн Бүгд оноо нь “Эерэг” утгатай гарсан. Жишээ нь: “+25”. Эндээс дүгнэж үзэхэд, тухайн хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төсөл нь тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд эерэг нөлөө үзүүлэхээр байна. Энэ тохиолдолд, тухайн бодлогын баримт бичгийн төсөл нь Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудтай уялдаж байна гэсэн гаргалгааг хийнэ.
“0” утгатай гарсан бол	Хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төслийн хүрээнд дэвшүүлсэн бодлогын зорилтуудыг 48 шалгуур бүрээг асуух замаар чанарын оноо өгч, нэгдсэн Бүгд оноо нь “0” утгатай гарсан. Эндээс дүгнэж үзэхэд, хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төслийн хүрээнд дэвшүүлсэн бодлогын зорилтуудын тал хувь (эсвэл огт хамааралгүй) нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд эерэг нөлөө үзүүлж, үлдсэн хэсэг нь сөрөг нөлөө үзүүлэхээр байна. Энэ тохиолдолд, сөрөг үнэлгээ авсан бодлогын зорилтуудыг Тогтвортой хөгжлийн зорилтуудтай уялдуулах шаардлагатай гэсэн гаргалгааг хийнэ.
“Сөрөг” утгатай гарсан бол	Хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төслийн хүрээнд дэвшүүлсэн бодлогын зорилтуудыг 48 шалгуур асуулт бүрээр асуух замаар чанарын оноо өгч, нэгдсэн Бүгд оноо нь “Сөрөг” утгатай гарсан. Жишээ: “- 25”. Эндээс дүгнэж үзэхэд, тухайн хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төсөл нь ерөнхийдөө Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд сөрөг нөлөө үзүүлэхээр байна. Энэ тохиолдолд, тухайн бодлогын баримт бичгийн төсөл нь бүхэлдээ Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудтай уялдахгүй байна гэж үзээд эргэн харж, нийцүүлэн засварлах шаардлагатай гэсэн гаргалгааг хийнэ.

2. АРГА ХЭРЭГСЛИЙГ АШИГЛАН САЛБАРЫН БОДЛОГОД ХИЙСЭН ШИНЖИЛГЭЭ

Эдийн засаг, нийгмийн хөгжлийн бодлого төлөвлөлтөд Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчны зорилгыг тусгах арга хэрэгслийг ашиглан бодлогын баримт бичигт хийсэн дүн шинжилгээний үр дүнг энэ хэсэгт танилцуулж байна. Дүн шинжилгээний үр дүн нь хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдийн Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудтай уялдах байдлыг илтгэхээс гадна байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудад сөргөөр нөлөөлж буй хөгжлийн бодлогын зорилтуудыг тодорхойлсон.

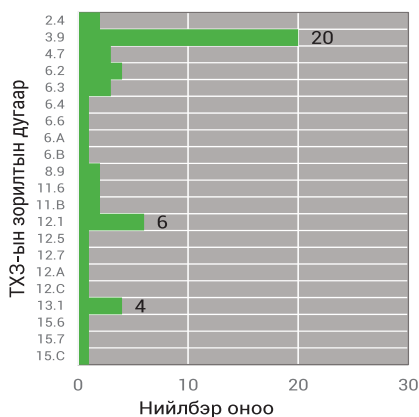
Арга хэрэгслийн шинжилгээнд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа "Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого", болон "Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого"-ыг жишээ болгон авсан. Эрчим хүчний хэрэглээ эдийн засгийн өсөлттэй нягт уялдаатай бөгөөд эдийн засгийн байгаль орчинд ээлтэй өсөлтийг бий болгох гол зангилаа нь эрчим хүчний салбар байдаг учраас энэ салбарын урт хугацааны бодлогыг сонгосон. Харин эрүүл мэндийн салбарын хувьд нийгмийн бүх хэсэгт хамарч үйлчилдэг ч байгаль орчинд үзүүлэх шууд нөлөө бага учраас арга хэрэгслийн хүрээнд тус салбарын урт хугацааны бодлогын баримт бичиг хэрхэн үнэлэгдэхийг харуулахыг зорьсон. Арга хэрэгслийг хэрхэн ашиглах талаар дэлгэрэнгүй зааврыг Тайлан 2-оос харах боломжтой.

1. Хэвтээ тэнхлэгийн дагуух Нийлбэр онооны тайлал (Тайлан 2, Зураг 1, Талбар 5)

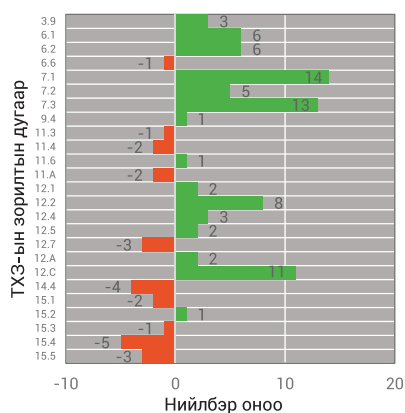
Зураг 1-т хэвтээ тэнхлэгийн дагуух нийлбэр утгыг харууллаа.

Зураг 1. Хэвтээ тэнхлэгийн дагуух нийлбэр оноо

Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого

Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого

Эх сурвалж: Судлаачийн тооцоолол

Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого

Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлогод байгаль орчинтой холбоотой ТХЗ-ын 48 зорилтоос 21-ийг тусгасан байна. Нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхийг зорьсон бодлогын баримт бичиг болохын хувьд байгаль орчны асуудлуудад эерэг нөлөөтэй байдлаар томъёологджээ. Хэрвээ энэхүү бодлогын баримт бичиг батлагдаагүй төсөл байсан бол Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудыг дэмжсэн гэсэн дүгнэлт хийхээр байна.

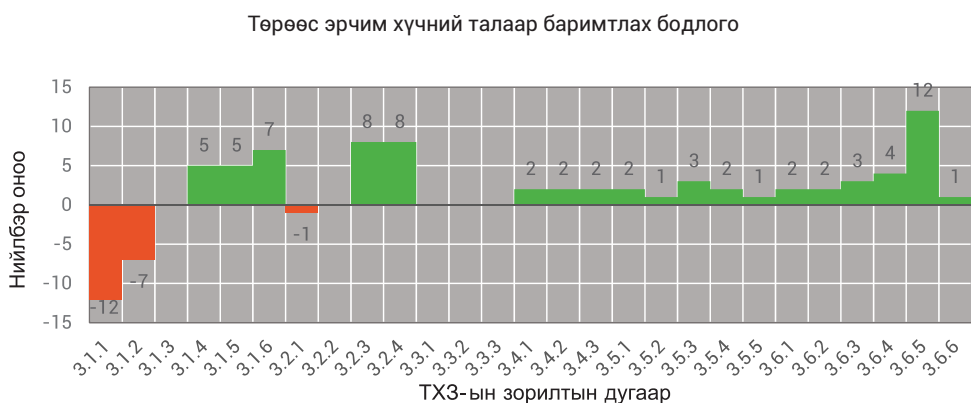
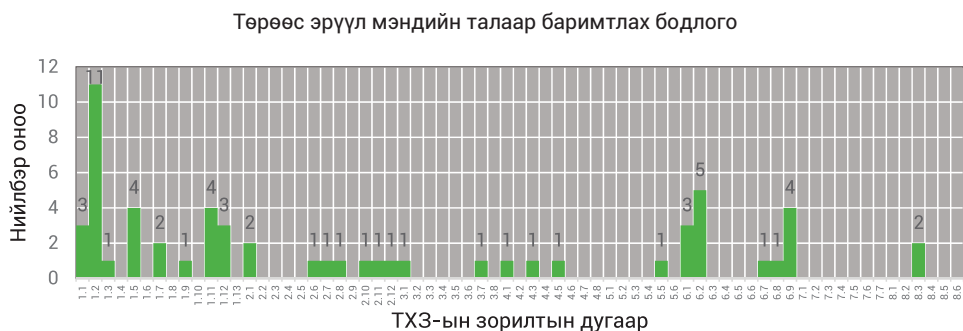
Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого

Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого нь байгаль орчинтой холбоотой ТХЗ-ын 48 зорилтоос 25 зорилтод нөлөө үзүүлэхээр байгаа бөгөөд 15 зорилтот эерэг, 10 зорилтот сөрөг нөлөө үзүүлэхээр байна (Зураг 1). Сөрөг оноотой зорилтуудын хувьд (6.6, 11.3, 11.4, 11.A, 12.7, 14.4, 15.1, 15.3, 15.4, 15.5) аргачилсан зааврын дагуу холбогдох бодлогын зорилтыг эргэн хянах нь зүйтэй юм.

2. Босоо тэнхлэгийн дагуух Нийлбэр онооны тайлал (Тайлан 2, Зураг 1, Талбар 6)

Дараах Зураг 2-т босоо тэнхлэгийн дагуух буюу баганын дагуух нийлбэр оноог харууллаа.

Зураг 2. Босоо тэнхлэгийн дагуух нийлбэр

Эх сурвалж: Судлаачийн тооцоолол

Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого

Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлогын нийт 69 зорилтоос 27 нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудад эерэг нөлөө үзүүлэхээр байна. Нийгмийн салбарын бодлогын баримт бичиг болохын хувьд байгаль орчны асуудалд эерэг нөлөөтэй байхаар томъёологджээ. Хэрвээ энэхүү бодлогын баримт бичиг батлагдаагүй, төсөл байсан бол Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудыг дэмжсэн гэсэн дүгнэлт хийхээр байна.

Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого

Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлогын баримт бичиг нийт 27 зорилттой ба тэдгээрээс 22 нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой 48 зорилтод нөлөө үзүүлэхээр байна. Бодлогын баримт бичгийн 22 зорилтоос 3.1.1, 3.1.2 болон 3.2.1 зорилт нь ТХЗ-ын байгаль орчны зорилтод сөргөөр нөлөөлөхөөр томъёологдсон байна. Эдгээр сөрөг оноотой зорилтын хувьд аргачилсан зааврын дагуу эргэн хянах шаардлагатай юм.

3. Бүгд онооны тайлал (Тайлан 2, Зураг 1, Талбар 7)

Хүснэгт 7. Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлогыг үнэлсэн байдал

№	ТХЗ-ын зорилт	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	Нийлбэр оноо		
		3.1.1	3.1.2	3.1.3	3.1.4	3.1.5	3.1.6	3.2.1	3.2.2	3.2.3	3.2.4	3.3.1	3.3.2	3.3.3	3.4.1	3.4.2	3.4.3	3.5.1	3.5.2	3.5.3	3.5.4	3.5.5	3.6.1	3.6.2	3.6.3	3.6.4	3.6.5	3.6.6			
1	2.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
2	2.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
3	3.9	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0		
4	4.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
5	6.1	0	1	1	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	
6	6.2	0	2	0	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	
7	6.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
8	6.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
9	6.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
10	6.6	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	0	
11	6.A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
12	6.B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
13	7.1	1	2	1	2	2	1	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	14	0	
14	7.2	-2	-2	1	-2	1	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	1	1	0	5	0	
15	7.3	0	0	1	1	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	13	0	
16	8.9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
17	9.4	-2	-2	1	-2	0	-1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	1	0	1	0	1	0	0	
18	11.3	-2	-2	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	-1	0	
19	11.4	0	0	-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2	0	
20	11.6	-2	-2	1	2	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	
21	11.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
22	11.A	-1	-2	1	-2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	-2	0	
23	11.B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	12.1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	

25	12.2	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	8	
26	12.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	12.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3		
28	12.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2			2
29	12.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	12.7	-2	-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-3
31	12.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
32	12.A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
33	12.C	-1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11
34	13.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35	13.3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	14.4	0	0	-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-4
37	15.1	0	0	-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2
38	15.2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
39	15.3	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1
40	15.4	0	0	-2	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-5
41	15.5	0	0	-2	0	0	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-3
42	15.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
43	15.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
44	15.8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	15.9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
46	15.A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
47	15.B	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
48	15.C	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Нийлбэр оноо	-12	-7	0	5	5	7	-1	0	8	8	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54

Эх сурвалж: Судлаачийн тооцоолол

Үнэлгээний дүнгээр Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого 59 оноо, Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого 52 оноо авсан байна. Иймээс, хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төслийн хүрээнд дэвшүүлсэн бодлогын зорилтуудыг 48 шалгуур асуулт бүрээр асуух замаар чанарын оноо өгч, нэгдсэн Бүгд оноо нь "Эерэг" утгатай гарсан. Өөрөөр хэлбэл эдгээр бодлого нь Тогтвортой хөгжлийн байгаль орчинтой холбоотой зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд эерэг нөлөө үзүүлэхээр байна. Гэхдээ хасах оноотой зорилтуудын нөлөөг буруулах, арилгах бодлогын арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх нь зүйтэй юм.

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

Монгол Улсын Засгийн газар. Төрөөс эрүүл мэндийн талаар баримтлах бодлого. Засгийн газрын 2017 оны 1 дүгээр сарын 18-ны 24 дүгээр тогтоолын хавсралт.

Монгол Улсын Их Хурал. Төрөөс эрчим хүчний талаар баримтлах бодлого. Монгол Улсын Их Хурлын 2015 оны 6 дугаар сарын 19-ний 63 дугаар тогтоолын хавсралт.